

nogenlunde forsvarligt at forlænge Loven af 2. August 1914 den første Gang, denne Forlængelse var paa Tale. Det for Alvor skæbnesvangre skete imidlertid, da man fra Nationalbankens Side besluttede sig til og fik Lovgivningsmagten ind paa at følge Sverige i at suspendere den skandinaviske Møntunion og løse den nordiske Valuta fra dens tidligere Sammenhæng med Guldet, altsaa med andre Ord suspendere Guldmøntfoden. Der viste sig nemlig under Krigen det ganske ejendommelige Fænomen, at Guld sank i Værdi. Grunden var jo den simple, at den hidtidige stadige monetære Efterspørgsel efter Krigens Begyndelse stoppede fuldstændig op, medens Guldproduktionen vedblev at være rigelig, og man kunde da konstatere i de to Lande, der havde opretholdt Guldvalutaen, nemlig England og Holland, paa den der stedfundne Prisstigning, at Guldet var sunket til omtrent Halvdelen af den tidligere Værdi. Det er da paa denne Baggrund, at den stærke Eksport fra Danmark til de krigsførende Lande maa ses. Naar de danske, i det hele taget de skandinaviske, Eksportører solgte skandinaviske Varer til Udlandet, søgte de selvfølgelig som Betaling derfor at komme til at disponere over indenlandske Betalingsmidler, danske, svenske og norske Kroner. De trak Veksler paa Udlandet, solgte dem til Indlandets Banker eller fik Bankfordringer i Udlandet, som de paa lignende Maade solgte til deres Banker. De indenlandske Banker blev derved belastet med vældige Beløb i Fordringer paa de krigsførende Lande, Fordringer, som var skabte af de skandinaviske Landes Overskudseksport, og til Gengæld fik Eksportørerne Købevne i Indlandet. Som vi alle ved, førte dette til, at man i Skandinavien fik skandinaviske Værdipapirer importeret fra Udlandet. Spekulanter opkøbte paa de udenlandske Markeder danske og svenske Obligationer, solgte dem i Danmark og Sverige, og med de derved erhvervede Penge købte de Eksportørernes Tilgodehavender i Udlandet for dermed at likvidere deres kursfordelagte Obligationskøb. Gennem denne Obligationsimport blev Købeevnen i danske Kroner i stort Omfang stillet til de krigsførende Landes Disposition. Endelig førte man, ikke mindst her i Landet, den Politik at stille danske Kroner direkte i Form af Laan til Disposition for de krigsførende Landes Banker, og saaledes blev, for at blive særlig ved Nationalbanken og de danske Banker, disse ført ind

paa i største Omfang at købe udenlandsk Valuta ud over, hvad der behøvedes til Financiering af Eksporten, eller at bevilge Udlandet Kreditter i skandinaviske Kroner eller at medvirke til Indkøbet af skandinaviske Værdipapirer, i Stedet for at Eksporten fra de skandinaviske Lande under normale Forhold vilde være blevet indskrænket til, hvad Udlandet vilde og kunde betale ved at sende tilsvarende Varemængder til de skandinaviske Lande, altsaa in casu Danmark.

Naar de skandinaviske Vekselkurser eller, jeg vil heller sige, de fremmede Vekselkurser i Skandinavien 1914—15 Maaned ind og Maaned ud laa over Guldpariteten, viser dette allerede meget tydeligt, at der skete en stor Inflation. Det er denne Inflation, vi har lidt under, og som er en Hovedårsag — maaske ikke den eneste Aarsag — til den Dyretid, der her er skabt. Man behager sig særdeles meget ved at tro og argumentere saaledes, at det er Vareknapheden, Blokaden og de særlige Krigsforhold, der har skabt Dyrtiden, og det er endogsaa blevet sagt fra Nationalbankens Side, at den store Sedelmængde var en Følge af Dyrtiden og ikke nogen Aarsag til den. Det er imidlertid saare let at se, at hele den Betragtningsmaade er forkert. Lad os tænke os, at det virkelig havde været saaledes, at det eneste, der skete, var, at Udbudet af Fornødenhedsvarer blev indskrænket. Dette vilde da ikke kunne føre til nogen Prisstigning, medmindre den kontante Efterspørgsel var forblevet uforandret eller var steget i særlig Grad. Men hvorledes forholder det sig nu i et Samfund, hvor Varer fordyres af Aarsager, der ligger paa Varesiden? Ja, Folk faar ikke flere Penge for det, og for Arbejdernes Vedkommende og for Folk med faste Lønninger er det ganske klart, at naar de skal give saa meget mere for deres Fornødenhedsvarer paa Grund af den ved Vareknaphed skabte Dyretid, maa de indskrænke sig paa andre Omraader, bo i 1 Værelse i Stedet for i 2 Værelser eller i 2 Værelser i Stedet for i 3 og ryge een Cigar, naar de før røg 3, o. s. v. For de mere velhavendes Vedkommende ytrer det sig paa en anden Maade. De kan sagtens afse det „mere“ til Fornødenhedsvarer, men de maa dog tage det fra deres Indtægter, og som Følge deraf maa der for disse Samfundsklasser ske en af tre følgende Ting: De maa i mindre Grad forbruge Luksusartikler, de maa i mindre Grad anbringe Penge i Banker og Spare-